

Geleidebrief informatief

Naam voorstel 16002679	Brief GS planning nieuwe Economische Agenda		
Betreft vergadering	Commissie Economie	18 maart 2016	
Te verzenden aan	Commissie Economie via iBabs		
Verzenddatum	19 februari 2016 in IBABS		
Commissiegriffier	Annemieke Lobik	0118 - 631888	am.lobik@zeeland.nl
Statenadviseur			
Inhoudelijk ambtenaar	M. van Woerkom	0118 – 631921	m.van.woerkom@zeeland.nl
Verantwoordelijk bestuurder	J. de Bat		

Inhoudelijk	
Aanleiding	Informatie over de planning van de nieuwe Economische Agenda
Bevoegdheid	GS
Voorstel	Er is een verslag bijgevoegd van de gehouden marktconsultaties. Het voorstel is om de Beleidsnota Economische Agenda te agenderen voor het najaar 2016. Ter informatie.
Toelichting	
Kosten en dekking	
Overige informatie	

Gedeputeerde Staten

bericht op brief van: De voorzitter van Provinciale Staten
t.a.v. de statengriffier

uw kenmerk:

ons kenmerk: 16002349

afdeling: Economie en Duurzaamheid

bijlage(n): Verslag marktconsultatiesessies

behandeld door: drs. M. van Woerkom

doorkiesnummer: (0118) 63 1921

onderwerp: Planning nieuwe Economische Agenda

verzonden: **17 FEB. 2016**

Middelburg, 16 februari 2016

Geachte voorzitter,

Vorig jaar november heeft u ingestemd met de kadernota "Kwaliteit en onderscheidend vermogen" voor een nieuwe Economische Agenda. In deze kadernota zijn de strategische en richtinggevende kaders voor het economisch beleid voor de komende jaren beschreven. Wij zijn vervolgens aan de slag gegaan om deze kaders tot een nieuwe Economische Agenda uit te werken.

De oorspronkelijke projectplanning voor de nieuwe Economische Agenda ging uit van oplevering van de beleidsnota in het voorjaar van 2016. Er spelen echter momenteel twee zeer relevante trajecten. Ten eerste wordt in de operatie zerobased budgetting de begroting voor 2017-2018-2019 opgesteld. In dit kader zullen in uw vergadering van 3 juni (Voorjaarsnota) ambitiekeuzes binnen of tussen sectoren worden gemaakt. Daarnaast brengt de commissie-Balkenende (structuurversterking en werkgelegenheid) rond 25 mei een breed advies uit over versterking van de Zeeuwse economie.

Dit brengt ons tot de volgende overwegingen:

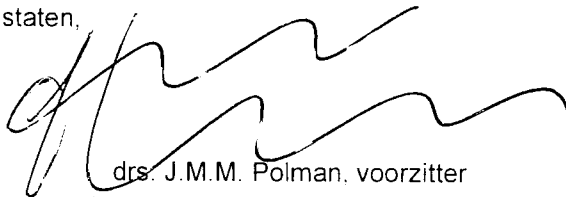
- De begroting voor de jaren 2017-2018-2019 wordt bepaald in de Voorjaarsnota. Keuzes voor de budgetten hangen onlosmakelijk samen met beleidsambities;
- Het zou niet optimaal zijn om tegelijk met de commissie-Balkenende (of net daarvoor) een provinciaal economisch beleidsplan uit te brengen;
- Daarnaast zou het juist sterk zijn als we met onze uitvoeringskracht synergie zoeken met het advies van deze commissie;
- De huidige Economische Agenda is verlengd t/m eind 2016 en de budgetten zijn ook reeds voor heel 2016 vastgelegd. Uiterlijk 1 januari 2017 zou derhalve de nieuwe Economische Agenda vastgesteld moeten zijn.

Onze conclusie is dat wij het opstellen van onze nieuwe Economische Agenda niet geheel los kunnen en willen zien van de discussies rondom de zerobased begroting en het advies van de commissie-Balkenende. Dit leidt tot een aangepaste planning voor de vaststelling van de nieuwe Economische Agenda. Afhankelijk van de uitkomsten van de trajecten rond de zerobased begroting en de commissie-Balkenende, zullen wij de beleidsnota Economische Agenda in de zomer of het najaar van 2016 aan u aanbieden.

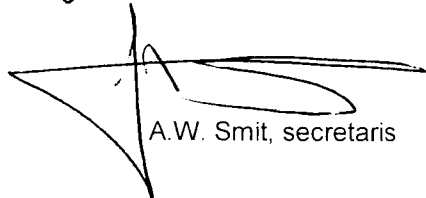
Tot slot willen we nog graag uw aandacht vragen voor de marktconsultatiesessies die wij eind 2015 hebben georganiseerd op drie locaties in de provincie. Veel statenleden zijn hier overigens ook bij aanwezig geweest. In totaal hebben we zo'n 100 vertegenwoordigers van bedrijfsleven, onderwijs, maatschappelijke partijen en medeoverheden gesproken. In de bijlage vindt u ter kennisname een korte weergave van de discussies. Deze opbrengst zullen wij betrekken bij het schrijven van de beleidsnota.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten,

drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

van : drs. M. van Woerkom
 afd : Economie en Duurzaamheid
 telefoonnr.: (0118) 63 1921
 datum : 9-2-2016

Verslag marktconsultatie nieuwe Economische Agenda

Eind 2015 heeft de Provincie Zeeland drie marktconsultatiesessies georganiseerd om input op te halen voor een nieuwe Economische Agenda:

- Op 9 november in DOK41/Kenniswerf, Vlissingen,
- Op 3 december in Biobased training center, Terneuzen,
- Op 18 december in Duinhotel Burgh-Haamstede.

Tijdens deze sessies hebben we ca 100 partners vanuit het bedrijfsleven, onderwijs, maatschappelijke partijen en medeoverheden gesproken. De sessies zijn ingericht rondom rondetafelgesprekken over verschillende economische onderwerpen. In alfabetische volgorde geven we in deze notitie een samenvatting van deze onderwerpen:

1. Energie	2
2. Food	3
3. Havens & industrie	4
4. Kennis en onderwijs	4
5. Promotie, marketing & imago.....	5
6. Sociaal ondernemen	6
7. Vrijtijdseconomie	7

Deze opbrengst zal worden betrokken bij het schrijven van de beleidsnota.

1. Energie

Zeeland moet wel/niet alles op alles zetten om de duurzame energie doelen te bereiken

Uit alle groepen kwam een "ja" naar voren. Want:

- de klimaatafspraken uit Parijs verdienen op alle niveaus navolging,
- je kunt er geld mee verdienen. Zie duurzaamheid als een nieuwe industrie met echt grote kansen voor werkgelegenheid,
- het is belangrijk voor je imago (voor zowel toerisme als productielocatie),
- om jeugd te behouden en een toekomst te geven (kennisontwikkeling), en hoger opgeleiden naar Zeeland te trekken.

Hoe bereiken we dit?

- combineren met andere sectoren, bijvoorbeeld maintenance (onderhoud),
- ondersteunen Tendering Offshore wind en windenergie in contact brengen met lokale vitaliteit en innovatie,
- stimuleren energiebesparing, bijvoorbeeld in woningen/gebouwde omgeving,
- grondstoffenuitwisseling tussen bedrijven (Smart Delta Resources),
- clusteren van kennis en opleidingen met innovatie,
- Zeeland als proeftuin en proefveld.

Conclusie is dat het hoofddoel CO2-reductie is. Onderdeel daarvan is het opwekken van duurzame energie. We moeten ons hier zeker voor inzetten door (cross-sectorale) combinaties te maken met toerisme, kennisinstellingen, bedrijfsleven. Energie dus niet separaat benaderen.

Op welke thema's moet zeker worden ingezet om bij te dragen aan de landelijke doelstellingen? Zijn er ook thema's die we in Zeeland moeten vermijden?

Er moet juist differentiatie zijn (energiemix):

- Wind,
 - *Kijk goed naar locatiekeuzes*
 - *Denk aan het toeristisch aspect*
- Zon,
 - *Op oude stortplaatsen*
 - *Agrarische (asbest) daken*
 - *Maakt hierin beleidskeuzes dat het mogelijk wordt*
- Biomassa,
 - *Grondstof voor de industrie*
 - *Voor energie alleen secundaire teelt (dus geen concurrentie met voedselproductie)*
- Biogas,
 - *Van stortplaatsten*
- Besparen en hergebruik,
 - *Reenovatie in woningbouw*
- En denk ook aan opslag van elektriciteit.
 - *Balans voor netwerk*
 - *Infrastructuur is belangrijk*
 - *Demonstratieprojecten oa voor ICL-IP met elektrolyten (AES opslag in Sloegebied, batterijen, waterbuffer etc)*

2. Food (landbouw/visserij)

Hoe belangrijk is het foodcluster voor de Zeeuwse economie?

De foodsector is en blijft van groot belang voor de Zeeuwse economie. Er is potentie voor groei en ontwikkeling. De toenemende belangstelling voor regionale producten draagt hier zeker aan bij. Hiervoor is strategische samenwerking rondom thema's wel van belang. Er is nu te weinig samenwerking. Dit komt wellicht doordat dé Foodsector niet bestaat, maar dat het een verzameling van sectoren, producenten en verwerkers is. Vaak kleinere familiebedrijven waardoor samenwerking lastig te realiseren is. Algemene structuren zoals Foodport missen de aansluiting bij het bedrijfsleven door te weinig keuzes te maken. Samenwerking in ketens of clusters in deelsectoren lijkt kansrijker. Er moet een gezamenlijk belang zijn. De provincie kan optreden als overkoepelende trekker. Zij kan de agenda en thema's zoals zilte teelten en de samenwerking met de toeristische sector voor de komende periode voorstellen en bedrijven stimuleren deel te nemen. Daarnaast kan zij een actieve rol vervullen in het informeren, ondersteunen en begeleiden van ondernemers naar relevante Rijks- en EU-programma's.

Voor de primaire sector ligt er een ontwikkelingskans in nichemarkten zoals bijvoorbeeld zilte teelten. Hier is wel ondernemerschap voor nodig. De overheid kan nieuwe ontwikkelingen stimuleren door flexibel te zijn in regelgeving, maatwerk te leveren bij concrete initiatieven en te zorgen voor een gerichte promotie en acquisitie strategie, zodat bedrijven in kansrijke sectoren meer aandacht krijgen wat ook weer nieuwe bedrijvigheid op kan leveren.

Zeeland heeft betrouwbaar imago, gebruik dit ook voor de Foodsector. Herkomst en traceerbaarheid is van belang voor de maatschappij. Gebruik deze maatschappelijke wens om Zeeuwse ketens te ontwikkelen, benut hierbij Europese kansen.

Focus op de hele keten en niet alleen op de primaire producent of de industrie. Ontwikkeling van een sector valt of staat met een sterke keten: producent – verwerker – logistiek – retail – consument. Identificeer producten of ketens die horen bij Zeeland.

Conclusie is dat het foodcluster belangrijk is voor de Zeeuwse economie en zelfs nog belangrijker kan worden. Er moeten dan wel keuzes gemaakt worden. De provincie moet een agendastellende en regisserende rol innemen. Concreet:

- Promotie Zeeland als Food-regio;
- Stimuleren kennis en innovatie;
- Faciliteren nieuwe product-markt combinaties, partijen verbinden en samenbrengen.

3. Havens & industrie

Hoe houden we ons haven- en industriecluster concurrerend?

Belangrijk is om kritische massa te behouden/creëren. Dit is een voorwaarde om als haven- en industriecluster toekomstbestendig te blijven. Overigens moet er bij (kritische) massa niet gedacht worden aan alleen de kwantiteit, maar juist ook aan toegevoegde waarde. Dus niet "pakken wat je pakken kan".

Hoe behouden we kritische massa?

1. Goede verbindingen (denk aan diep vaarwater en goede achterlandverbindingen)
2. Strategische (dus niet (alleen) organisatorisch) samenwerking met andere havens
3. Ondersteunen niches
4. Clustervorming nastreven en faciliteren. Wanneer er clusters zijn, kunnen deze concurrerend functioneren en worden innovaties gestimuleerd.

Algemene publieke voorwaarden die daarnaast gelden, zijn zaken als:

1. Betrouwbare/klantgerichte overheid:
 - a. Nette procedures voor vergunningen etc
 - b. contact houden en meedenken met bedrijven "die iets willen"
2. Imago van Zeeland cq de havens
3. Goed onderwijs dat aansluit bij de aanwezige bedrijvigheid (koppeling met Campus Zeeland)

Tot slot is het essentieel dat de Zeeuwse havens de verduurzamingslag niet missen. *Early adoptors* zullen profiteren, bedrijven die vasthouden aan ouderwetse verdienmodellen zullen slachtoffer worden. Het akkoord in Parijs is geen incident maar exemplarisch voor de richting waar de maatschappij op wil (en gaat!). Energie zal in de toekomst ook weer duurder worden dus duurzame alternatieven zijn nodig.

4. Kennis en onderwijs

Zijn onderwijs en kennis essentieel voor economische ontwikkeling?

Voor de economische ontwikkeling (én aantrekkelijk vestigingsklimaat én aantrekkelijke omgeving voor jongeren) is het van belang dat de regio zich blijft ontwikkelen.

- Uitgangspunt: Zeeuws DNA (Zeeuwse economische sectoren)
- Met inzet van proeftuinen (Zeeuwse niches, 'rijke Delta')
- Met inzet van kennis- en onderzoeksinstituten (van binnen én buiten Zeeland)

Aandachtspunten:

- Verantwoordelijkheid Zeeuwse 3 O's gezamenlijk;
- Hele beroepskolom (van LBO – WO; ook ambachtslieden, excelleren op alle niveaus);
- Draag succes uit;
- Let wel: in Zeeland dienen voldoende kennis/onderwijs- en onderzoeksinstituten te zijn om bedrijven uit te dagen tot- en te steunen bij sociale- en product innovaties (wisselwerking onderwijs- kennisontwikkeling- bedrijfsleven; ook stages)

5. Promotie, marketing & imago

Heeft Zeeland een uitstekend imago?

Dat hangt af van het perspectief. Voor werk wordt al snel nee gezegd. Maar Zeeland heeft wel de laagste werkloosheid van Nederland. En de werknemers zijn loyaal en hardwerkend. Hart voor de zaak. Met "de meeste zonuren" etc is het imago voor recreatie prima. Bijzonder aandachtspunt blijft het bestuurlijk imago en daadkracht: het is meer een lamme dan een krachtige leeuw. Wat willen die Zeeuwen nou eigenlijk?

Adviezen:

- Blijf bij je DNA. Vertrek vanuit de inhoud, en vertel 'gewoon' hoe het is. Benut de Zee. Het meest aantal zonuren. Meeste aantal Michelin sterren per hoofd. Etc.
- Laat zien wat je kan en bereikt > onbekend maakt onbemind!
- Kies bewust voor een imago > strategie > actie. Hou hieraan vast en herhaal de boodschap.
- Kwaliteit van leven = leren waarderen > dat kost tijd. Benut de Zeeuwen als ambassadeurs.

Zeeuws DNA is:

- Ver weg
- Ruim en rust: groen hart tussen Rotterdam, Antwerpen en Gent. Dicht bij grote centra.
- Havens en Zee biedt een uniek vestigingsklimaat. Infra is op orde, grote kansen voor logistiek. Vestigen is bovendien goed betaalbaar en de locaties zijn goed bereikbaar (lage filedruk)!
- Best wel goede scholen
- Zeeuwen staan ergens voor: trouw, woord=woord, conservatief, saai en behoudend, gewoon doen en niet 'iets claimen' (>laat zien wat je kan). Zeeuwen tonen te weinig trots.

Hoe?

- Vertaal de film "Something different" naar andere sectoren. Wonen, onderwijs, cultuur?
- Zet in op clustervorming, dat werkt als een magneet.
- Maak een digitaal platform (voor wonen, werken en leven): een acquisitiepoort.
- Lift mee op bestaande successen, zoals films (misser: Michiel de Ruyter)
- Pareltjes laten zien en uitvergrooten.
- Benut Zeeuws product: staat voor kwalitatief goed.

6. Sociaal ondernemen

Hoe kan de overheid sociaal ondernemen stimuleren?

Allereerst is gesproken over de definitie. Bij sociaal ondernemen draait het niet primair om winst, maar wordt ook bijgedragen aan een oplossing voor een sociale maatschappelijke doelstelling/uitdaging, dus inzet op mensen. Het richten op mensen, mensen met b.v. een achterstand tot de arbeidsmarkt/ouderen die eenzaam zijn bleek in de discussie de overhand te hebben. Andere wat bredere invulling, denk aan de deeleconomie is ook wel genoemd c.q. langsgelopen, maar kreeg minder aandacht.

De Provincie doet al het e.e.a. op dit terrein, al is dat misschien onder een andere noemer. Soms wordt het ook onder de noemer "circulaire economie" geschaard. Enkele voorbeelden zijn 1) inkoop en aanbesteding via de participatie wet en social return, via 2) Inceptio als het gaat om jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt én - wat meer op een afstand - 3) via het subsidiëren van Switch die zich richt op mondiaal burgerschap en internationaal ondernemen (armoede bestrijding; jongeren als ambassadeurs duurzame ontwikkeling)

Vervolgens is door de deelnemers gesproken over de mogelijkheden voor de overheid om sociaal ondernemen te stimuleren. Een mogelijke rol van de overheid wat door de deelnemers is genoemd betreft maatschappelijk uitdagingen signaleren, inzichtelijk maken, kansen benoemen en ondernemers daar actief bij te betrekken (Impuls?). Daarnaast zijn genoemd coaching/kennisdeling/opleiding m.b.t. het onderwerp en ondersteuning in de financiering. Specifieke doelgroepen waarop sociaal ondernemen zich zou kunnen richten zijn eenzame ouderen of jongeren met schulden. Concreet zou de overheid kunnen kijken of het mogelijk is om bijvoorbeeld voor beheer van natuur (Natuurmonumenten of Staatsbosbeheer) mensen in dienst te nemen met een achterstand tot arbeidsmarkt. Orionis en Betho zijn in de discussie langsgelopen. Tot slot wordt verwezen naar de brief van de SER over dit onderwerp.

Vraag die nog niet is beantwoord: wat doet de provincie (signaleren en netwerkrol)? Wat hoort bij de gemeenten?

7. Vrijtijdseconomie

Is Zeeland een aantrekkelijke toeristische Provincie? Hoe kunnen we dit behouden/verbeteren?

Lang niet alles is voldoende voor de toekomst. Er zijn luxere voorzieningen (hogere kwaliteit) nodig. Denk aan het luxe kamperen (bijv. tenten en privévoorzieningen op campings) maar ook strandhuisjes en breedbandinternet in recreatiegebieden. Eigenlijk moet in de volle breedte aandacht zijn voor verbetering van de vitaliteit van verblijfsrecreatie.

Zeeland zou minder moeten focussen op rust, en ook minder op alleen de zomer. Er is in alle periodes en seizoenen wat te doen of zien. Er is veel in maar ook buiten Zeeland. Voorbeeld: Rotterdam en Antwerpen liggen maar 45 minuten bij ons vandaan. Ook de jongere doelgroep kan daarmee worden aangeboord. Ook is meer mogelijk in innovatie/flexibiliteit. Denk aan faciliteiten voor cruiseschepen. Of winteractiviteiten ontplooiën zoals een kerstmarkt, bioboerderijen of een foodhall voor regionale producten. En ook watersport kan in de winter.

Vergeet ook zeker niet de kwaliteit van winkelgebieden (binnensteden) te behouden/verbeteren. Deze zijn een essentieel onderdeel van de toeristisch-recreatieve structuur.

Rol van de Provincie is om verbindingen te leggen en te zorgen voor Zeeland als product. Elk eiland kan een eigen thema/strategie voeren, maar samenwerken zorgt voor hoger belang in Zeeland. Naar buiten toe dus als "Zeeland" presenteren.

Welke unieke toeristische voorzieningen mist u die bij Zeeland passen?

- Zet de gast centraal
- Geef de gast gelegenheid tot het ontdekken van Zeeland op een unieke (land in zee) manier
- Zet Zeeland d.m.v. promotie op de kaart
- Biedt passende aanbiedingen per persoon aan
- Hoe ontsluit je deze voorzieningen? Met behulp van de Digitale Zeeland Experience
- De provincie heeft een rol in het collectieve belang; zoals in de gezondheidszorg, ook op vakantie, veiligheid en vervoer.

Hoe kunnen we van wegen en waterlopen een unieke toeristische ontsluiting maken?

- Overleg met inwoners
- Toeristische overstappunten
- Zoek verbinding tussen: digitaal, fiets, wandelroutes, kunstwerken in kaart brengen
- Leg de link met de Zeeuwse geschiedenis
- Besteed je geld efficiënt en goed
- Betrek er ondernemers bij (sponseren, wifi)
- Afstemming weg en water verkeer verbeteren

Welke unieke (bij Zeeland passende) belevingen mist Zeeland?

- Onderwaterbeleving (ook voor mensen die niet duiken). Duiken en onderwater natuur kan sowieso beter worden benut en is onderscheidend
- Landbouwbeleving
- Zeeuwse kerst beleving met festivals en evenementen waarbij typisch Zeeuwse dingen zijn te beleven zoals stoofpeertjes uit Zeeland
- Interactief scherm bv op de Brouwersdam met jaarrond video van wat er te beleven is (bv. ook onderwater)
- Drijvende horeca met aanlegmogelijkheden
- Beleving aan de buitenkant van dijken voor watersporters
- Link tussen Zeelandpas en evenementen
- Laat tijdelijk publiek zien wat Zeeland te bieden heeft (food, visserij, natuur, C@S)
- Denk ook aan pop-up festivals en/of flexibel/tijdelijk ruimtegebruik mogelijk maken